

Pandemi Döneminde Dijital Ortama Taşınan Yazı ve Tipografi Eğitiminin İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Merva KELEKÇİ OLGUN*

Gönderim Tarihi: 26.12.2021 – Kabul Tarihi: 20.02.2022

Özet

Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020 tarihinde pandemiği ilan etmesiyle birlikte Covid-19 salgını tüm dünyada hızla etkili olmuştur. Her alanı etkileyen pandemi ilk anlardan itibaren her sektörü etkilediği gibi eğitim alanını da etkisi altına almıştır. Uzaktan eğitim yapan kurumların yanına örgün olan eğitim alanları da hızla eklenerek dünya yeni bir eğitim anlayışı içine girmiştir. Teorik derslerin yanı sıra Sanat ve Tasarım Fakültelerinin uygulama dersleri de farklı bir boyut kazanmıştır. Teknolojik araçların kullanımı ve dijital platformların sunmuş olduğu etkinliklerle geleneksel birçok yöntem, yerini teknolojik ve sanal ortama bırakmıştır. Bu bağlamda her ders için geliştirilen metot ve ölçekler her geçen gün teknolojinin imkanlarından yararlanılarak gelişmeye devam etmiştir. Tipografi, baskı malzemesini belirli bir amaca uygun olarak doğru şekilde harfleri düzenlemek, boşluğu dağıtmak ve yazıyı kontrol etmek, okuyucunun metni en iyi şekilde anlamasına yardımcı olmak için kullanılır. Tipografi, kullanışlı ve estetik bir son için etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmada uzaktan eğitime geçilen süreçte uygulamalı derslerin atölye derslerindeki adaptasyon sorunu incelenmiştir. Grafik tasarım ve iletişim tasarımı bölümlerinde iki dönem boyunca alınan atölye ve stüdyo uygulamalarındaki tipografi dersinin öğrencilerin anlama, kavrama ve uygulamaya bağlı olarak öğrenme süreçleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Uzaktan Eğitim, Grafik Tasarım Eğitimi, Tipografi.

* Beykoz Üniversitesi Sanat Tasarım Fakültesi Grafik Tasarımı Bölümü, İstanbul, Türkiye.

mervakelekciolgun@beykoz.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0002-9670-5771

Examination of Writing and Typography Education Carried to Digital Environment During the Pandemic Period

Dr. Merva KELEKÇİ OLGUN

Sending Date: 26.12.2021 – Acceptance Date: 20.02.2022

Abstract

The Covid-19 pandemic has been rapidly affecting all over the world since the World Health Organization declared a pandemic on March 11, 2020. The pandemic affecting every field has affected every sector as well as the education field since the first moments. The world has entered into a new understanding of education by rapidly adding formal education areas to the institutions providing distance education. In addition to theoretical courses, the application courses of the Faculties of Art and Design have also taken on a different dimension. With the use of technological tools and the activities offered by digital platforms, many traditional methods have left their place to the technological and virtual environment. In this context, the methods and scales developed for each course have continued to improve every day by taking advantage of the opportunities of technology. Typography is used to correctly arrange the letters in the printing material for a specific purpose, distribute the spacing and control the writing, and help the reader to understand the text in the best way. Typography is used as an effective method for a convenient and aesthetic finish. In this research, the adaptation problem in the workshop courses of applied courses in the process of transitioning to distance education was examined. The learning processes of the typography course taken during two semesters in graphic design and communication design departments, depending on the understanding, comprehension and application of the students in the workshop and studio applications, were examined.

Keywords: Pandemic, Distance Education, Graphic Design Education, Typography.

Giriş

Tüm dünyayı etkisi altına alan korona virüs salgını eğitim alanını da tesiri altına almıştır (Keskin & Özer Kaya, 2020). Eğitimin hızla değişim göstererek sınıflardan çevrimiçi bir ortama dönüşerek hem sanat faaliyetlerini hem de sanat ve tasarım fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerini doğrudan etkilemiştir. Bu süreçte yaşanan adaptasyon sorunlarından kavramaya kadar birçok sorun ile karşılaşmıştır. Bu sorunlardan öğrencilerin atölye ortamına girerek gördükleri dersleri ekran başına geçerek kalem, cetvel, kâğıt ile yapılacak çalışmaların uygulama esnasında sorun yaşadıkları görülmüştür.

Grafik Tasarım bölümünde müfredat içeriğinde öğrencilerin teorik, atölye ve bilgisayar laboratuvar dersleri bulunmaktadır. Grafik Tasarım, etkili bir mesaj iletmek için metin ve görüntüleri birleştirme sanatı ve sürecidir. İkinci sınıflarındaki öğrenciler, Teknoloji derslerinde çeşitli uygulamalara ve görsel bir fikir geliştirmeye ve ayrıca görüntüleme programlarını öğrenmeye odaklanırlar (Arheim, 2005). Tasarım öğrencileri, üçüncü sınıflarındaki çizim, teknoloji ve kompozisyon becerilerini, nihai portföylerini destekleyen ticari temelli bir dizi projeye uygularlar. Tipografi, ikinci sınıf atölye dersi olup renk teorisi, baskı öncesi, sayfa düzeni, logo tasarımı ve reklamcılık bazında kullanılan yazı tiplerinin başlangıç seviyesi olarak araştırılan kavramlardan bazıları olarak müfredat içinde görülmektedir.

1. Grafik Tasarım Eğitimi

Dünyamızdaki ve çevremizdeki yerimizi belirleyen şey görmektir; o dünyayı kelimelerle açıklarız ama kelimeler asla onunla çevrili olduğumuz gerçeğini geri alamaz. Gördüklerimizin bildiklerimizle olan ilişkisi hiçbir zaman sabit değildir. Sesin görüntüyle, görselin metin ile olan birleşimi tasarım içinde yapılan vurgusu birbirinden farklı anlamlar içerir (Berger, 2016).

Tasarım düşüncesi, estetik ve teknolojiyi entegre ederek mesajları, bilgileri ve fikirleri iletmek için yaratıcı problem çözme stratejileri geliştirmeyi öğretir. Grafik tasarım hem geleneksel hem de gelişmekte olan medyada fikir ve duyguları görsel olarak yeteneklerini ifade eder (Uçar, 2004).

Grafik tasarım bölümünde bilgiyi görsel olarak iletmek ve insan deneyimlerini basılı, ekranda veya dijitale yansıtmak için kelimeleri, görüntüleri ve fikirleri birleştirerek gereken teori ve uygulamalarla öğrenim sağlanır. Temel tasarım, desen, fotoğraf, tipografi ve etkileşimle stüdyo çalışmalarında marka ve editoryal tasarım, dijital ürünler, yazı tasarımı, animasyon, ambalaj, reklam grafiklerle öğrenme yelpazesi genişletilir. Stüdyoda çalışmalarının yanı sıra, öğrenciler sanat ve tasarım tarihi ve teorisini keşfederler ve görsel sanatlar üzerindeki sosyal ve kültürel etkiler konusunda farkındalık geliştirmektedirler (Dabner, Stewart, & Vickress, 2020).

Kısa okumalar, sınıf tartışmaları ve derslerle desteklenen bir dizi haftalık stüdyo ödevi ve eleştirisi yoluyla grafik tasarımın temel ilkelerinin yoğun bir şekilde araştırılır. Sınıf, anlam ve değerleri iletmek için biçim, şekil ve görüntü gibi temel tasarım öğelerini ustaca manipüle etme ve birleştirme becerisini geliştirmeye odaklanır. Kompozisyon, renk, hiyerarşi, ölçek, ritim ve görsel metafor gibi iletişim araçlarının kullanımını da öğrenme esnasında tasarlanır.

Uygulamalı projelerin, sistematik olması, görsel çalışma bütününe götüren çalışma sürecini geliştirmek için hazırlanır. Aynı zamanda bu işe eleştirel bir şekilde dahil olmak için bir kelime dağarcığı ve daha fazla çalışma için sağlam bir temel oluşturur. Bir disiplin olarak grafik tasarım, nicel olmaktan çok nitel olduğu için uygulamaya yönelik derslerin ağırlığı fazladır.

2. Tipografi Eğitimi

Tipografi, harf biçimlerinin ya da diğer karakterlerin, simgelerin biçimine ve okunabilirliğine dikkat ederek yazı stillerini oluşturur (Ambrose & Haris , 2012). Bazı yazı tipleri, belirli amaçlar veya yüzeyler için (örneğin, otoyol işaretleri veya gazeteler) bir şirketin kimlik sisteminin bileşenleri olarak tasarlanır. Bir yazı tipinde (yani ağırlık, orantı ve vuruşta) sistematik varyasyonları içerirken aynı zamanda görsel bütünlüğü de ön plana çıkarmaktadır.

Harf formlarına giriş, anlam taşıyan, doku ve ritim yaratan tasarımlardır. Yazı tipleri soy kütüklerine ve yazı karakterlerini ayırt edici özelliklerdendir (Strizver, 2006). Olumlu/olumsuz biçimler, harf biçimi tarihçesi, yapı ve terminoloji bilginin şekli yazıyla iletişimi ve etkileşimi tipografik öğelerin düzenlenmesi ve işlenmesi kadar, harf biçimlerinin açıkça ne ifade ettiğiyle de ilgilidir. Kompozisyon, ritim, kontrast ve hiyerarşi metin tipografisi, bilgiyi entegre etmek, okunaklılığı teşvik etmek, ton oluşturmak ve güvenilirlik kazandırmak için tipografinin geleneksel işlevlerine odaklanmaktadır. Ton, biçimler ve orantılar, harf biçimlerini özelleştirme bileşenleri, çizim ve gözlemden harf biçimleri oluşturmaya kadar, yazı biçimi tasarımının ve yazı özelleştirmesinin temellerini oluşturmaktadır (Lupton, 2020).

Tipografik beceri ve uzmanlık, bilgi, uygulama ve deneyimin bir araya gelmesiyle elde edilir ve grafik tasarımı, diğer tüm faaliyetlerden daha çok, tipografiyle olan ilişkisiyle tanımlanır (Kinross, 2010). Tipografi pratiğiyle ilgili birçok uzlaşım ve sözde 'kural' olup bazıları iletişim için kritik öneme sahiptir.

Sanat çalışmalarının ve sektörde yapılan tasarımların daha iyi kavranabilmesi için atölyeden ve bilgisayar yazılımlarından destek alınarak iki dönem boyunca tipografi dersi geliştirilerek uygulama yapılır.

Stüdyo aracılığıyla, amaçlı ve etkileyici tipografi uygulamak için sağlam bir temel elde edilmektedir. İlerledikçe, belirli bir bağlamla ilgili kavramsal ve biçimsel olarak ilginç olanın lehine, 'doğru' ve 'yanlış' tipografi kavramlarının önemi ön plana çıkmaktadır.

2.1. Tipografi Dersi Atölye Uygulamaları

Güz ve bahar yarıyılı olmak üzere ders müfredatları içinde yer alan tipografi dersi atölye ve stüdyo olmak üzere öğrenim sağlamaktadır. Atölye uygulamalarında, harfleri dikkatli bir şekilde serbest el çizimleriyle (izleme değil) harf biçimlerinin şekli ve yapısı olarak yazılmaktadır. Harflerin ana hatlarını kurşun kalemle çizilip, ince siyah keçeli kalemle doldurulur. Küçük ve büyük harf eşleştirmeleri, ana kategorileri temsil eden on iki farklı yazı tipi içerir ve en eski baskı türlerinden günümüze kadar kronolojik sırayla düzenlenir (Tova Blum, 2017). Çizerken, yapı, şekil (kavisli, açısız), orantılar (harf genişliği, yükseklik), ağırlık (kalın ve ince vuruşlar arasındaki kontrast dahil) ve serifler ve terminallerdeki bazen büyük, bazen çok ince farklara göre dikkat edilmektedir (Özderin, 2018).

2.2. Tipografi Dersi Stüdyo Uygulamaları

Atölyede öğrenilen harf anatomisini dijital ortama aktararak kurşun kalemle çizilen yazı tipleri dijital ortama aktarılarak öğrenme dönem boyunca devamlılık göstermektedir. Her yönüyle öğrenilen harf ve formları, yeni bir yazı tipi oluşturmak için zemin hazırlamaktadır. Uzun metin kontrollerini aynı zamanda yazı içindeki bütünselliği korumak adına optik yargıyı en iyi biçimde sağlayabilmek için tipografinin en karmaşık sürecini kolayca çözümlenmektedir.

3. Yöntem

Bu çalışma betimsel bir araştırmadır. Araştırma kapsamında iki yöntem kullanılmıştır. Tarama yöntemi ve örnek olay araştırmasıdır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma modelinde tek grup son-test modeli uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem / Çalışma Grubu

Bu bölümde hangi gruptan veri toplandığı yazılacaktır. Bu bölümde hangi gruptan veri toplandığı yazılacaktır. Bu bölümde hangi gruptan veri toplandığı yazılacaktır. Bu bölümde hangi gruptan veri toplandığı yazılacaktır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Örgün programda yer alan Tipografi dersi atölyelerde işlenirken pandemi ile birlikte evlerden bilgisayarlar aracılığıyla devam etmiştir. Atölyede yüz yüze devam eden eğitim, salgınının baş göstermesiyle bireylerin evlerinde bilgisayar başına geçerek materyallerin kullanım becerisini kendi öğrenme biçimleri ve çabalarıyla uzaktan ilerlemiştir.

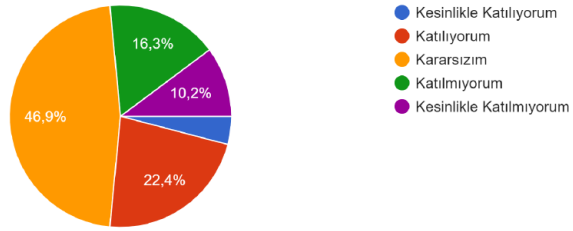
Bu araştırma nicel verilere dayanılarak oluşturulmuştur. Bu çalışmada iki yarıyıldaki tipografinin atölye ve stüdyo derslerinin dijital platformda uzaktan öğrenilmesi incelenmiştir.

Beykoz Üniversitesi Sanat Tasarım Fakültesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında tipografi dersi alan 50 öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

4. Bulgular

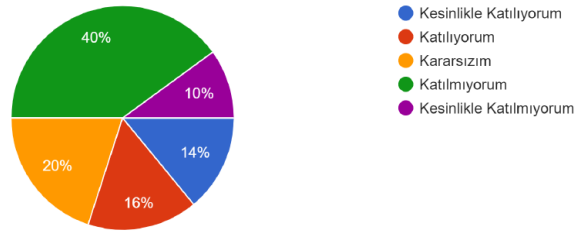
Öğrencilere uygulanan anket sonucunda tipografi dersinin uzaktan eğitim süreciyle ilgili bilgileri toplanmıştır. Anket içinde dersin işleyişi ve uygulama sonunda öğrenme bilgisinin ölçülmesi konusunda 15 soru sorulmuştur. Sorulara verilen yanıtların yüzdelik değerleri paylaşılmış ve sonuçlar analiz edilmiştir.

1. Yaşanan salgınla birlikte tipografi dersinin verimli olduğunu düşünüyorum.



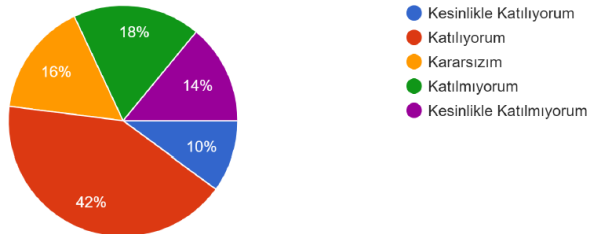
Tablo 1. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

2. Uzaktan eğitim sisteminde atölyede işlenen tipografi dersini anlamakta güçlük çektim.



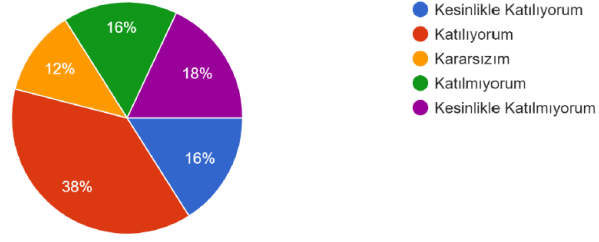
Tablo 2. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

3. Hem uzaktan eğitime adapte olmak hem de dersi anlamak kolay olmuştur.



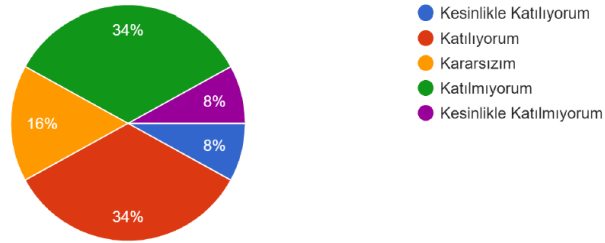
Tablo 3. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

4. Tipografi dersi için malzeme bulmak kolay olduğundan salgın sürecinde zorlanmadım.



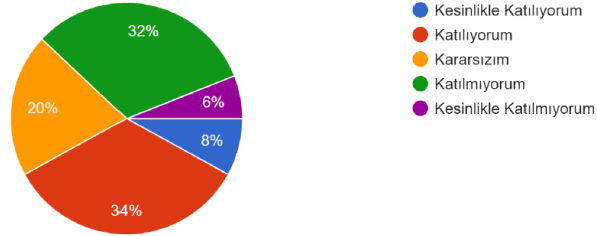
Tablo 4. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

5. Tipografi dersinde öğrenilen harf anatomisini anlamak zor olmuştur.



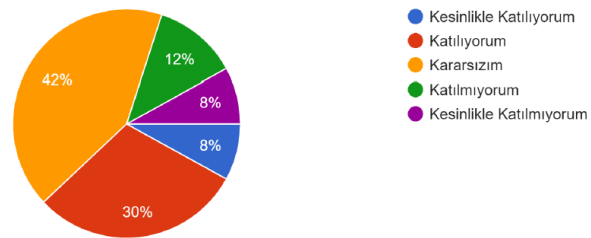
Tablo 5. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

6. Tipografi dersinde harflere ait vuruşları öğrenirken zorluk yaşadım.



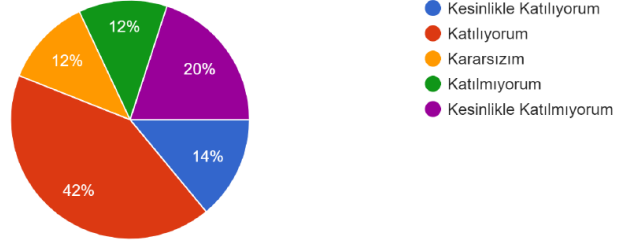
Tablo 6. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

7. Tipografi dersinde optik yargıyı (göz geliştirme) kolayca kavrayabildim.



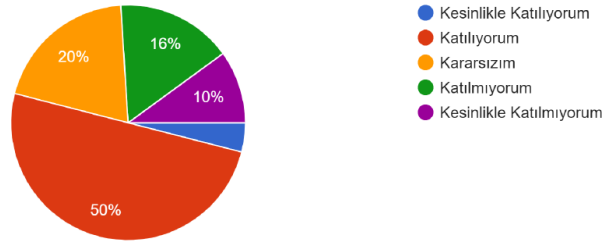
Tablo 7. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

8. Tipografi dersini uzaktan eğitimle kolayca ve keyifle öğrenebildim.



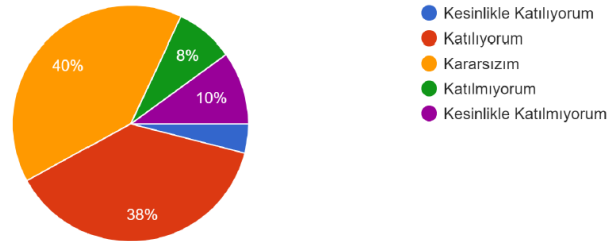
Tablo 8. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

9. Tipografi dersinde anladıklarımı kolayca yansıtabildim.



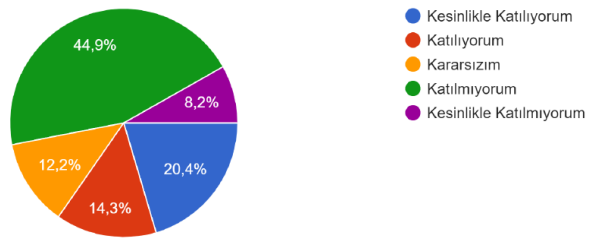
Tablo 9. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

10. Tipografi dersinde ölçülendirme ve harf anatomisini özgünce yansıtabildim.



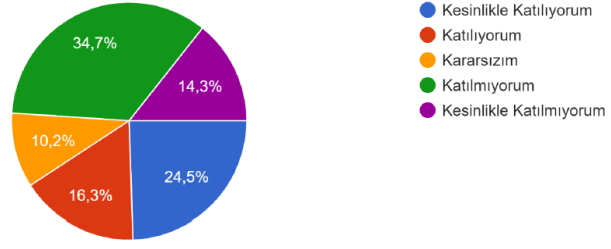
Tablo 10. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

11. Uzaktan eğitimde tipografi dersi zor olmuştur.



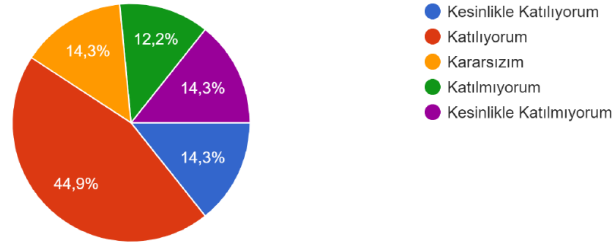
Tablo 11. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

12. Uzaktan eğitimde atölye dersleri uzaktan anlamının kolay olmayacağını düşünüyorum.



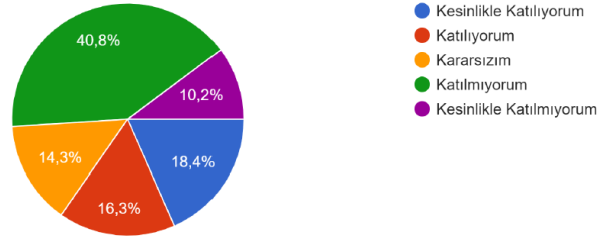
Tablo 12. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

13. Uzaktan eğitimde atölye dersleri gayet verimlidir.



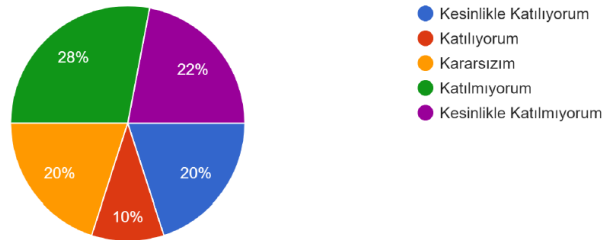
Tablo 13. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

14. Uzaktan eğitimde atölye derslerini kavrayamayacağım endişesi yüksektir.



Tablo 14. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

15. Uzaktan eğitim uygulama derslerinde uygun öğrenme ortamına sahip değildir.



Tablo 15. Tipografi dersinin uzaktan eğitim sürecindeki soru bazında sonuçları

Öğrencilerin cevapladığı anket sonunda aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

- Sonuçlar arasında, pandemi döneminde eğitimin verimliliğini kararsız olarak cevap verenlerin oranı yüksektir.
- Uzaktan eğitim sisteminde atölyede işlenen tipografi dersine kıyasla anlamakta güçlük çekenlerin oranı daha azdır.
- Atölye dersinde hem uzaktan eğitime adapte olanları hem de dersi anlayanların oranı yüksektir.
- Tipografi dersinde malzeme bulurken zorluk çekmeyenlerin oranı yüksektir.
- Tipografi dersinde harfin anatomisini anlayanların ve anlamayanların oranı birbirine eşittir.
- Harfin vuruşlarını öğrenirken zorluk yaşayanların oranı yüksektir.
- Optik yargıyı (göz geliştirme) kavradığını düşünenler kararsız olarak cevaplama yapmıştır. Uygulama esnasında yaşanan zorlukla birlikte değişkenlik göstermiştir.
- Tipografi dersi pandemi döneminde uzaktan ve keyif alarak öğrenenlerin oranı yüksektir.
- Ders içinde ve uygulamalarla birlikte öğrencilerin anladıklarını yansıtırma oranı yüksektir.
- Dersin temelindeki harfin anatomisini anlayarak uygulamalara yansıtıldığını düşünenler kararsızdır.
- Uzaktan eğitim sürecinde Tipografi dersinin zor olmadığını düşünen öğrencilerin oranı yüksektir.
- Pandemi döneminde atölye derslerini uzaktan eğitimle anlamamanın zor olmadığını düşünenlerin oranı yüksektir.
- Pandemi döneminde uzaktan eğitim derslerinin verimli olarak düşünenlerinin oranı yüksektir.
- Uzaktan eğitimle alınan atölye derslerinin kolayca algılanıp, kavranma oranı yüksektir.
- Uzaktan eğitim alanına Tipografi derslerinin uygun öğrenme ortamında sahip olduğunu düşünen öğrencilerin oranı yüksektir.

Öğrenciler değerlendirme yaptıkları pandemi dönemindeki Tipografi dersi için verilen anket sonuçlarında, hem uzaktan eğitimle hem de ders içindeki kavranması beklenen konuların içeriğini kapsayan sorular sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplarda uygulama sonrasındaki karşılaşılan sorunlar ve uygulamalara yansıyan sonuçlardan elde edilen oranlar görülmektedir.

2020-2021 eğitim öğretim yılı içinde pandemi dolayısıyla tüm öğretim planının uzaktan olmasıyla birlikte uygulama ve öğrenme biçimlerindeki değişkenler izlenmiştir. Bu izlenceler de harflerin anatomik yapısının kavranması aynı zamanda yeni bir font tasarlamadan önce harflerin vuruşlarını, değerlerini optik yargı ile birlikte öğrenmenin tamamına yansımaları izlenmiştir.

Öğrencilerin öğrenme sürecine yansıyan sonuçları hem önyargıyla başlayan bir dönemin yansımaları hem de online uzaktan eğitim sistemiyle derslerin tamamlanması şeklinde sonuçlanmıştır. Teorik ve uygulamalı derslerin uzaktan eğitim süreci ile aynı olmadığı verilen sonuçlar arasında da görülmektedir.

Uzaktan eğitim sisteminin eksik olacağı öğrenme sürecine yansyarak tam öğrenmenin gerçekleşmeyeceği endişesi, derslerin aksayarak sürdürülme endişesinin olması ve sürecin başarısızlıkla sonuçlanacağı düşüncesi olsa da ilk haftalardan sonra sisteme alışılarak adapte olunmuştur.

Gerek ders dışı materyallerin kullanımı, asenkron dersler, içeriğin zenginleştirilerek desteklenmesi, ekstra yapılan uygulamalı derslerle birlikte bu süreç doğrudan olumlu sonuçlar vermeye başlamıştır. Üniversite bazında kullanılan uzaktan eğitim altyapısı ilk haftalarda yaşanan aksaklıklar olsa da hızla çözüme kavuşturularak telafi dersleri ile destek sağlanmıştır.

Güz ve Bahar yarılında 14 haftadan oluşan müfredatta derslerin bir kısmı teorik olarak anlatılsa da uygulama ve projeler ile desteklenmiştir. Güz yarılında sadece atölye dersi olarak işlenen Tipografi I dersinde kalem, kağıt, cetvel, pergel, rapido gibi malzemelerle ağırlıklı olarak harf anatomisinin kavranması üzerinde durulmuştur. Bahar yarılında harf anatomisinin tamamen öğrenilmesiyle birlikte bir font tasarlarken yapılması gereken tüm ölçü ve ölçeklendirmelerde kullanılmıştır.

Ders içindeki öğrenilenler şu şekilde yansımıştır;

- Harflerin yapıları öğrenilir öğrenilmez, tüm uygulama kelime ve cümle oluşturmaya ayrılmıştır. Harfleri birbirine yakın ve tam, tek biçimli gövdelerle birlikte kullanımı,
- Sözcükler, yaklaşık olarak harfin yüksekliğine eşit bir mesafeye ayrılarak, paragraflar girintili olarak başlanmış olup harfler oluşturulurken kılavuz çizgilerinin kullanımı,
- Harfleri anatomik yapıları gözetilerek optik yargı (göz geliştirme) ile yazabilme,
- Kelimelerin arasındaki boşluklar satır arasında boşlukları ayarlayabilme,
- Verilen kelimeleri ölçü ve ölçeklendirme kuralına uygun olarak yazabilme,
- Harfin biçimine göre sayfa üzerinde tasarım yapabilme,

- Yeni bir yazı tipi oluşturulurken tüm harfin özellikleri kullanılarak uygulamaya yansıtılabilmelidir.

Tasarımda yazı yazmak çok daha geniş bir alandır. Tasarımcı, yazıları yalnızca bir açıklama yapmak için değil, kelimelerle bilgi iletmek için değil, aynı zamanda kendi doğal çizgi ve kompozisyon estetiği için de kullanır. Bir boşluğu kırmak veya bir arka planı doldurmak için kullanır. Sanatçı veya dekoratif tasarımcı, yalnızca önceki bölümlerde açıklanan temel formlara ve bunların dayandığı kurallara aşina olmakla kalmamalı, aynı zamanda diğer tarihi ve modern alfabelere de sahip olmalı ve her birinin yerine uygunluğunu bilmelidir. Amaç yine okunabilirliği belirleyecektir. Harflerin başarılı bir şekilde yerleştirilmesi, öğrenilmiş optik yargı ('göz geliştirme') ve mantıksal sistemleştirmenin bir birleşimidir.

Hiyerarşiyi, mantıksal bilgi birimlerini, anlatı düzenini ve ifadeyi göz önünde bulundurulmalıdır. Seçilen konfigürasyonların yarattığı “olumlu ve olumsuz biçimlere” dikkat edilmelidir. Negatif formların şekli yazının olmadığı yerde, yani beyaz boşluk- tipografik bir kompozisyonun amaçlarını destekleyebilir veya zayıflatabilmektedir.

5. Sonuç

Pandemi sürecinde iki dönemden oluşan Tipografi dersinin atölye uygulamaları ile yapılan araştırma sonucunda, uygulama derslerinin ağırlıklı olduğu sanat ve tasarım fakültelerinin öğrencilerin öğrenme hızını ve uygulama esnasındaki problemlerin arttığı ve öğrenme sürecinin ilk haftalarında ket vurduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmada sanat ve tasarım fakültesi grafik tasarım 2. Sınıf öğrencilerinin uygulama tipografi dersindeki yaşadığı sorunlar incelenmiştir.

Bu ders, grafik tasarımın temel taşı olarak harf biçimi çalışmasına bir giriş sağlar. Tipografinin iletişimsel bir araç olarak nasıl kullanılabileceğinin yanı sıra grafik, kompozisyon ve ifade unsuruna odaklanır. Araştırılan alanlar, harf biçimi anatomisi, harf biçimi analizi, ölçüm sistemleri, tipografik tanımlama ve yazının etkin bir şekilde ayarlanması ve kullanılmasıyla ilgili pratik konuları içerir.

Tipografi dersindeki kazanımlar;

- * Metnin yapısını ifade etmek için tipografik kuralları belirleyerek kullanmak.
- * Bir sayfa düzeni planlayarak ve sözlü ve görsel öğelerin nasıl düzenleneceğini tanımlamak.
- * Tipografi dersi, grafik tasarım alanındaki diğer yoğunlaştırılmış derslerin üzerine inşa edilebilen yenilikçi ve etkili tasarım uygulamaları için temel oluşturacak bir derstir.

* Tipografinin temel amacı, harflerin anatomik yapılarının teorik ve pratik yönlerinin keşiflerine dayanmaktadır.

* Tipografi tasarımın en temel ögesidir. Bu bağlamda tasarımın diğer alanlarına da yayılmaktadır.

Sonuç olarak yapılan araştırma kapsamında;

* Tipografi dersi içinde iletişimsel öge ve grafik öge olarak işlevi incelenmiştir.

* Stüdyo derslerinin, gösterilerin, tartışmaların, projelerin ve eleştirilerin yapısı aracılığıyla, bunlarla sınırlı olmamak üzere tipografinin temel bileşenlerini keşfedilmiştir.

* Harf biçimi anatomisi, harf biçim analizi, ölçüm sistemleri, tipografik tanımlama, yazının etkin bir şekilde ayarlanması ve kullanılması ve karşı form sorunları, hiyerarşi, okunaklılık, anlam için kanal olarak tip ve içerik ile tipografik form aracılığıyla görsel problem çözme ile ilgili konular uygulamalar ile desteklenmiştir.

* Tipografi, tasarımda anlam estetiğine ve işlevselliğine odaklanmayı sağlamış olup, kavramsal gelişim, görsel çözümlerin sözlü olarak ifade edilmesi, araştırma, üretim ve görsel becerileri geliştirmiştir.

Ders tamamlandıktan sonra elde edilen kazanımlar;

* Bir sayfa düzeni içinde sözlü ve görsel öğelerin nasıl düzenleneceğini tanımlanmıştır.

* Belirli bir işi planlamak ve tasarlamak için uygun yazı seçilerek tasarıma uyarlanmıştır.

* Düşünceli, özgün ve yaratıcı kavramların geliştirilmesi tipografi anlayışı, güncel tipografik eğilimler ve görsel alanla ilgili yazı tiplerinin karşılaştırmalı analizi yapılmıştır.

* Çok sayfalı mizanpajlar üzerinde tipografik tasarımın etkilerini tanımlayarak uygulama içinde gösterilmiştir.

Uygulamalar kapsamında;

* Izgara kullanılarak, hiyerarşi ile bir düzen oluşturulmuş metin türüyle bir düzen tasarlanmıştır.

* Tipografik temeller hakkında bilgi edinerek çok sayfalı mizanpajlar üzerinde tipografik tasarımın etkileri incelenmiştir. Harf biçimleri ve tipografik kavramlar tanımlanıp öğrenilmiştir.

* Tipografinin temelleri keşfedilmiştir.

Tipografi de uygulama dersleri teorik bir çerçeve oluşturmaya yönelik bilgilere katkıda bulunur, ayrıca yazı tipi tasarım süreci, tipografik pedagoji, tipografik tarih ve anatomi tanımlamak ve yazı karakterlerini analiz etmek için metodolojiye bilgi sağlar. Bu bağlamda ders içeriğindeki uygulamalar ileri dönemlerde tasarım içeriklerinde yapı taşı olarak sağlam bir temel üzerine kurgulanarak müfredat içeriği zenginleştirilerek geliştirilir.

6. Öneriler

Tipografi ve yazı bilgisi font tasarımından logo tasarımına, reklam ve ambalaj tasarımından bilgilendirme grafiğine kadar tüm alanlarda etkili biçimde kullanım sağlanması amaçlanmalıdır. Sektörel bazda yapılan tüm tasarımların içeriklerinde tipografi ve yazı ön planda tutulmalı ve ilgi çekecek biçimde yansıtılmalıdır. Yapılan çalışmalar içinde yazı ve tipografinin doğru kullanımı örnek teşkil edebilecek biçimde olmalı, yazı ve tipografi algı ve anlam ilişkisine uygun biçimde tasarlanmalıdır.

Kaynakça

- Ambrose, G., & Haris , P. (2012). *Tipografinin Temelleri*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Arheim, R. (2005). *Görsel Düşünme*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Berger, J. (2016). *Görme Biçimleri*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Dabner, D., Stewart, S., & Vickress, A. (2020). *Graphic Design School*. John Wiley & Sons Inc., Hoboken, New Jersey: Wiley.
- Keskin, M., & Özer Kaya, D. (2020). COVID-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. *Izmir Katip Celebi University Faculty of Health Sciences Journal*, 2(5), 59-67.
- Kinross, R. (2010). *Modern Typography: an Essay in Critical History*. London: Hyphen Press.
- Lupton, E. (2020). *Thinking With Type*. UK: Princeton Architectural Press.
- Özderin, S. (2018). Grafik Tasarımda Tipografiyi Kullanma Sanatı. *Sobider*, 210-221.
- Strizver, I. (2006). *Type Rules: The Designer's Guide to Professional Typography*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Tova Blum, S. (2017). Typography and the Evolution of Hebrew Alphabetic Script: Writing Method of the Sofer. *Xavier University of Louisiana*, 49.
- Uçar, T. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Saglik (2021). <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/>